

Prop.
1985/86: 44

Regeringens proposition

1985/86: 44

om ändring i byggnadsstadgan (1959: 612)

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 17 oktober 1985

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Hans Gustafsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i byggnadsstadgan (1959: 612) för att öka säkerheten för dem som arbetar på tak. Förslaget innehåller att stadgans bestämmelser om skyddsanordningar på tak vid ny- och ombyggnad blir tillämpliga på alla byggnader. I dag gäller bestämmelserna endast för byggnader med en viss höjd eller om vissa anordningar finns på taket.

Ändringarna är avsedda att träda i kraft den 1 januari 1986.

Propositionens lagförslag

Förslag till

Lag om ändring i byggnadsstadgan (1959: 612)

Härigenom föreskrivs att 45 och 82 §§ byggnadsstadgan (1959: 612)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Byggnad skall, i den mån det erfordras, vara försedd med anordning för uppstigning på taket.

Där så erfordras skall härjämte finnas anordning för uppstigning på skorsten.

Uppgår byggnads höjd över närmast kringliggande mark på någon punkt till åtta meter eller finnes på taket lanternin, ljusbrunn eller liknande, skall byggnaden, där det icke av särskild orsak kan anses obehövt, vara försedd med anordningar till skydd mot olycksfall genom nedstörtning från taket.

Bestämmelserna i 45 § första och tredje styckena skola gälla även i fråga om byggnad, som uppförts eller för vilken byggnadslov beviljats före nya stadgans ikraftträdande.

Föreslagen lydelse

45 §

Byggnader skall, i den mån det behövs, vara försedda med anordningar för uppstigning på taket och anordningar som skyddar mot olyckor genom fall från taket.

82 §

Bestämmelserna i 45 § första stycket om anordningar för uppstigning på tak skall gälla även i fråga om byggnader som har uppförts eller för vilka byggnadslov har beviljats före den 1 juli 1960. Uppgår en sådan byggnads höjd över närmast kringliggande mark på någon punkt till åtta meter eller finns på taket lanternin, ljusbrunn eller liknande, skall byggnaden dessutom, där det inte av särskild orsak kan anses obehövt, vara försedd med anordningar till skydd mot olycksfall genom nedstörtning från taket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986. 45 § i dess äldre lydelse skall dock tillämpas i fråga om byggnadsföretag för vilka byggnadslov har sökts före ikraftträdandet.

¹ Stadgan omtryckt 1981: 873.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 17 oktober 1985

Närvarande: statsrådet I. Carlsson, ordförande, och statsråden I. undkvist, Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom, Johansson

Föredragande: statsrådet Gustafsson

Proposition om ändring i byggnadsstadgan (1959: 612)

1 Inledning

Svenska bleck- och plåtslagareförbundet och Plåtslageriernas Riksförbund hemställde år 1979 i en gemensam skrivelse till bostadsdepartementet att åtgärder skulle vidtas för att öka säkerheten vid takarbeten. En motion (1978/79: 1604) med samma innebörd väcktes samtidigt i riksdagen. Civilutskottet (CU 1978/79: 30) anförde med anledning av motionen att de ändringar i byggnadslagstiftningen m. m. som erfordras för att öka säkerheten vid takarbeten skyndsamt borde övervägas utan att det då pågående arbetet med en ny byggnadslagstiftning avvaktades.

Förbundens skrivelse har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av fortifikationsförvaltningen, byggnadsstyrelsen, riksrevisionsverket, riksantikvarieämbetet, arbetarskyddsstyrelsen, bostadsstyrelsen, statens råd för byggnadsforskning, statens planverk, Byggherreföreningen, Byggstandardiseringen, Fastighetsanställdas förbund, Föreningen Sveriges byggnadsinspektörer, Hyresgästernas Riksförbund, Industrins kommitté för byggbestämmelser, Svenska byggnadsentreprenörföreningen, Svenska kommunförbundet, Svenska Riksbyggen, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag, Sveriges fastighetsägareförbund, Sveriges skorstensfejarmästares riksförbund, Sveriges Villaägareförbund samt Stockholms, Uppsala, Västerås, Örebro, Norrköpings och Sundsvalls kommuner.

Sedan regeringen den 18 november 1982 uppdragit åt statens planverk att se över de bestämmelser i byggnadsstadgan (1959: 612) som rör tillträdesled till och skyddsanordningar på tak, lämnade verket i en promemoria den 5 december 1983 förslag till ändrade bestämmelser.

Jag vill nu ta upp frågan om ändrade bestämmelser angående skyddsanordningar på tak. Planverkets lagförslag bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga*. En sammanställning av remissyttrandena har upprättats inom bostadsdepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet.

De bestämmelser som reglerar byggnaders utformning finns i 5 kap. byggnadsstadgan (1959:612, omtryckt 1981:873), BS. Bestämmelserna syftar till att främja bl. a. säkerhet och ett ändamålsenligt utförande i övrigt. Närmare föreskrifter om byggnaders konstruktioner och utförande meddelas av statens planverk, som också utfärdar de allmänna råd som behövs för tillämpningen av byggnadsstadgan (76 § BS). Dessa föreskrifter och allmänna råd återfinns i Svensk Byggnorm (SBN 1980).

I 45 § första stycket byggnadsstadgan föreskrivs att byggnader, i den mån det erfordras, skall vara försedda med anordningar för uppstigning på taket. Enligt paragrafens andra stycke skall det dessutom – där så erfordras – finnas anordningar för uppstigning på skorsten. Byggnader med en höjd av åtta meter eller mer och byggnader som har lanternin, ljusbrunn eller liknande anordning på taket, skall enligt 45 § tredje stycket vara försedda med anordningar till skydd mot olycksfall genom nedstörtning från taket. Skyddsanordningar krävs dock inte om de av särskild orsak kan anses obchövliga.

Bestämmelserna i 45 § gäller när helt nya byggnader uppförs. För ombyggnader finns bestämmelser i 48a och 49 §§ byggnadsstadgan. Bestämmelserna i 48a § avser ändringsarbeten som är av sådan art att de enligt 75 § b)-f) byggnadsstadgan är att hänföra till nybyggnad. För sådana ändringsarbeten skall bestämmelserna för helt nya byggnader tillämpas, dock endast beträffande delar som berörs av ändringen och endast i den omfattning som behövs för att dessa delar av byggnaden skall uppfylla skäligen anspråk på bl. a. säkerhet.

Är ändringsarbetena inte att hänföra till nybyggnad, skall enligt 49 § bestämmelserna för helt nya byggnader äga motsvarande tillämpning i fråga om de delar av byggnaden som berörs av ändringen. Byggnadsnämnden kan dock medge undantag, när det påkallas av omständigheterna och inte medför brandfara eller olägenhet i sanitärt avseende eller annars.

Enligt 48a och 49 §§ byggnadsstadgan kan alltså krav på skyddsanordningar ställas i samband med att en byggnad byggs om eller ändras på annat sätt. I fråga om vissa byggnader kan emellertid krav på skyddsanordningar ställas oavsett om ägaren avser att göra någon ändring med byggnaden eller inte. I övergångsbestämmelserna till byggnadsstadgan (82 §) föreskrivs nämligen att 45 § första och tredje styckena skall gälla även i fråga om byggnader som har uppförts eller för vilka byggnadslov har beviljats före stadgans ikraftträdande, d. v. s. före den 1 juli 1960. Det innebär att ägare till sådana byggnader är skyldiga att, under de förutsättningar som anges i 45 § första och tredje styckena, försä byggnaderna med skyddsanordningar på taket. Om så inte sker, kan byggnadsnämnden förelägga ägaren att fullgöra skyldigheten.

Mitt förslag: Byggnadsstadgans bestämmelser om skyddsanordningar på tak vid ny- och ombyggnad skall gälla alla byggnader oavsett höjd och utförande.

Planverkets förslag: Överensstämmer med mitt.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig över Svenska bleck- och plåtslagareförbundets och Plåtslagarnas Riksförbunds skrivelse är positiva till åtgärder för att öka säkerheten vid arbete på tak.

Skälen till mitt förslag: Arbeten på tak medför stora påfrestningar och risker. Hög höjd, lutande underlag och ofta besvärliga väderleksförhållanden och arbetsställningar bidrar tillsammans till detta. I dag ställs inga krav på skyddsanordningar mot olycksfall om byggnaden är lägre än åtta meter, såvida det inte finns lanternin eller liknande på taket. Inte heller ställs sådana krav på högre byggnader, om taklutningen är mindre än 1: 4 (SBN kap. 41, avsnitt 30–34). Erfarenheterna visar emellertid att fallolyckor är vanliga även från tak på byggnader som inte omfattas av dagens krav. Mot den bakgrunden har i prop. 1985/86: 1 om ny plan- och bygglag föreslagits bestämmelser som är avsedda att ge utrymme för en enligt min mening starkt motiverad skärpning av kraven i fråga om anordningar till skydd mot olyckor genom fall från tak.

Plan- och bygglagen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1987. Enligt min mening är emellertid en skärpning av de nyss nämnda kraven så angelägen att den bör genomföras redan nu. Jag föreslår därför att 45 § byggnadsstadgan ändras så att det framgår att byggnader, oavsett deras höjd eller utformning, i den mån det behövs skall vara försedda med anordningar som skyddar mot olyckor genom fall från taket. De nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 1986. Jag kommer senare denna dag att föreslå regeringen att uppdra åt statens planverk att redovisa förslag till ändrade föreskrifter om skyddsanordningar på tak som skall träda i kraft samtidigt med ändringarna i byggnadsstadgan.

Som jag nyss nämnde gäller bestämmelserna i 45 § byggnadsstadgan i viss utsträckning också vid ändring av byggnader. På grund härav kommer en skärpning av kraven för nya byggnader att slå igenom även vid vissa ändringsarbeten på byggnader, vilket enligt min mening är helt befogat.

De föreslagna ändringarna gäller således de krav som skall ställas vid ny- eller ombyggnad. Den ökning av byggkostnaderna som detta föranleder kan uppskattas till ca 100 milj. kr. om året.

I fråga om de krav som med stöd av 82 § byggnadsstadgan kan ställas på vissa befintliga byggnader innebär PBL-förslaget ingen ändring i sak i förhållande till dagens ordning. Även om det hade varit önskvärt med en skärpning även av kraven i 82 §, saknas det i dag ekonomiska förutsättningar för detta.

Bestämmelserna i 82 § har gällt alltsedan byggnadsstadgan trädde i kraft den 1 juli 1960. Trots detta saknar ett stort antal byggnader fortfarande föreskrivna skyddsanordningar. Betydande informationsinsatser har gjorts, och fastighetsägarna kan därför inte vara okunniga om bestämmelserna.

Som jag tidigare nämnde ankommer det på fastighetsägaren att se till att erforderliga skyddsanordningar finns och att de underhålls på ett sådant sätt att de inte är farliga att använda. Det ankommer på byggnadsnämnden att se till att bestämmelserna i byggnadslagstiftningen efterlevs. Om t. ex. plåtslagare eller andra yrkesgrupper som utför arbeten på tak påtalar brister beträffande skyddsanordningarna, kan nämnden med stöd av 16 § lagen (1976: 666) om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande m. m. förelägga fastighetsägaren att avhjälpa bristerna.

3 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom bostadsdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i byggnadsstadgan (1959: 612).

Med hänsyn till att lagstiftningsärendet är av enkel beskaffenhet skulle lagrådets hörande enligt min mening sakna betydelse.

4 Specialmotivering

45 §

Ändringen innebär att alla byggnader, oavsett höjd och utförande skall, i den mån det behövs, vara försedda med anordningar som skyddar mot olyckor genom fall från taket. Det ankommer på statens planverk att med stöd av 76 § 1 mom. byggnadsstadgan meddela föreskrifter om när sådana anordningar behövs.

Förutom den sakliga ändringen har även redaktionella justeringar gjorts i första stycket.

82 §

I 82 § finns f. n. en hänvisning till bl. a. 45 § tredje stycket. Eftersom ändringen i 45 § innebär att tredje stycket upphävs, har bestämmelserna i detta stycke med enbart redaktionella justeringar förts över till 82 §.

Ikraftträdande m. m.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1986. Det medför att de nya bestämmelserna blir tillämpliga på sådana ansökningar om tillstånd till byggnadsföretag som ges in till byggnadsnämnden efter ikraftträdandet. Enligt min mening är det lämpligt att äldre bestämmelser i 45 § tillämpas på

byggnadsföretag för vilka ansökan om byggnadslov ges in till byggnadsnämnden före ikraftträdandet. Ikraftträdandebestämmelserna har utförats i enlighet härmed.

Prop. 1985/86: 44

5 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta det inom bostadsdepartementet upprättade förslaget till lag om ändring i byggnadsstadgan (1959: 612).

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.

Planverkets lagförslag

Förslag till

Lag om ändring i byggnadsstadgan (1959: 612)

Härigenom föreskrivs att 45 och 82 §§ byggnadsstadgan (1959: 612) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

45 §

Byggnad skall, i den mån det erfordras, vara försedd med anordning för uppstigning på taket.

Där så erfordras skall härjämte finnas anordning för uppstigning på skorsten.

Uppgår byggnads höjd över närmast kringliggande mark på någon punkt till åtta meter eller finnes på taket lanternin, ljusbrunn eller liknande, skall byggnaden, där det icke av särskild orsak kan anses obehövt, vara försedd med anordningar till skydd mot olycksfall genom nedstörtning från taket.

Byggnad skall i erforderlig utsträckning vara försedd med anordningar till skydd mot olycksfall genom nedstörtning från taket.

82 §

Bestämmelserna i 45 § första och tredje styckena skola gälla även i fråga om byggnad, som uppförts eller för vilken byggnadslov beviljats före nya stadgans ikraftträdande.

Bestämmelserna i 45 § första stycket och i nedanstående stycke skall gälla även för byggnad som uppförts eller för vilken byggnadslov beviljats före stadgans ikraftträdande den 1 juli 1960.

Uppgår byggnads höjd över närmast kringliggande mark på någon punkt till åtta meter eller finns på taket lanternin, ljusbrunn eller liknande, skall byggnaden, där det icke av särskild orsak kan anses obehövt, vara försedd med anordningar till skydd mot olycksfall genom nedstörtning från taket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1986.